

ANONIMAT, CONFIDENȚIALITATE, NEGARE - DILEME PROFESIONALE ÎN TRATAMENTUL DEPENDENȚEI DE ALCOOL *

Claudia Varga,

*Consilier în adicții și coordonator clinic al Programului
„Sf. Dimitrie Basarabov - Informare și consiliere în adicții”,
Cluj-Napoca, tel/fax: 0264-597687, email: claudia@stdimitrie.org*

Abstract: *Challenged in treating alcoholism, professionals asked themselves how can they succeed in making the alcoholic honest, develop a right judgment and not repeat the addictive behavior. The hardest thing is to overcome the shame related to this disease, but once the alcoholic understands his/her condition and accepts alcoholism as a disease, the whole life changes. You will find in this presentation a short description of how the community of Alcoholics Anonymous understands anonymity and some simple principles by which they succeed in helping those who still suffer from this disease in breaking the denial. You will also find a description of the bio-psycho-socio-spiritual Minnesota model, a model of reference following those recovery principles, how is respected the anonymity and confidentiality applied in practice by St. Dimitrie Program.*

Key words: *alcoholism, disease, denial, anonymity, confidentiality, recovery.*

Alcoolismul este considerat a fi un viciu, defect de caracter, lipsa de vointa, in termeni comuni un individ care sufera de aceasta boala este numit „alcoolist” sau „betiv”, termeni foarte dezonoranti pentru orice fiinta umana. In tratamentul acestei boli, profesionisti, dar si colegi de suferinta ne confruntam cu o dilema: „Este negarea alcoolicului, dorinta de a ascunde simptomele bolii, lipsa onestitatii .... sau bolnavul isi apara identitatea de frica respingerii sociale .... Unde este linia care delimiteaza cele doua ”? Negarea este un mecanism defensiv, intalnit atat la alcoolici dar si la alte fiinte umane care

---

* *Lucrarea a fost prezentată la Conferința Națională: „Nevoi, drepturi și responsabilități. Aspecte etice și juridice ale relației profesionale cu persoanele aflate în dificultate”, Cluj-Napoca, 27 septembrie 2008, organizată de Universitatea „Babeș-Bolyai”*

se confrunta cu orice fel de neputinta pe care ii est greu sa o recunoasca. In cazul alcoolismului aceasta se caracterizeaza prin: ILUZII...Inabilitatea de a recunoaste consecințele alcoolismului; SLABA capacitate de a recunoaste cauza problemelor. De aici vin minciuna, inselatoria, gasirea de explicatii care ajung sa fie destul de plauzibile, atat pentru alcoolic cat si pentru cei apropiati lui. Atunci când bea, negarea este suficient de puternică astfel încât să nu îi mai pese dacă oamenii l-au văzut vreodată beat în public. Pe langa aceasta negare alcoolicul isi cladeste un zid puternic de atotputernicie, sprijinit de un ego (mandrie, orgoliu) puternic, careia nimic nu ii rezista. Big Book-ul spune ca „alcoolicul este o culme a indaratniciei egocentrismului neinfranata”, si pana ce alcoolicul nu dezumfla acest balon fals, el nu va putea sa se recupereze. La randul nostru cei din jurul suferinzilor suntem in negare, atunci cand acoperim, minimalizam, ne prefacem ca nimic nu s-a intamplat, sau ii lasam pe ei sa creada ca au reusit sa ne minta in legatura cu bautul sau consecintele acestuia. În momentul în care intră în abstenență (sau se întreabă doar cum ar fi să intre in recuperare), alcoolicul obișnuit este îngrozit de ideea că ceilalți s-ar putea să afle de asta. Gândirea lui este foarte eronată. Este frica care il va tine departe de a cere ajutor de orice fel. De abia atunci cand sanatatea ii este pusa in pericol, el va apela la servicii medicale. Programele de tratament folosesc asa numitele „crize” din viata alcoolicului, sau chiar le amplifica pentru a-l determina pe alcoolic sa se schimbe.

Primul program eficient cunoscut de recuperare a fost initiat de catre 2 alcoolici, in Akron, Ohio, in 1935. Pana in acest moment aceasta comunitate cuprinde aproximativ 3 mil de alcoolici in recuperare in toata lumea. Cand a apărut Big Book-ul, în 1939, nu surprinzator i-a fost dat titlul de *Alcoholics Anonymous (Alcoolicii Anonimi)*, ceea ce arata ca in decurs de 5 ani de la infiintarea Comunitatii Alcoolicilor Anonimi au existat controverse legate de acest subiect sensibil. In introducerea cartii, se putea citi afirmatia aceasta: "Este important sa ramanem anonimi, deoarece suntem prea putin numerosi în acest moment, pentru a putea face fata numarului mare de solicitari, ce-ar putea veni dupa publicarea acestei carti. Si, cum majoritatea dintre noi suntem oameni de afaceri sau de alte profesii, nu ne-am putea achita de sarcinile noastre intr-o asemenea eventualitate."(Cei doisprezece pasi si cele douasprezece traditii, pag 174)

Cum reuseste AA-ul sa sparga aceasta negare si totusi sa pastreze anonimatul? In momentul in care alcoolicul cere ajutor onest si vine la un consilier sau la grup a spart

aceasta negare. In termenii celor 12 Pasi a inteles Pasul 1 „am admis ca eram neputinciosi in fata alcoolului, ca nu mai eram stapani pe viata noastra”. In momentul in care el face aceasta dezvaluire, grupul ii acorda protectie neconditionata, si ei sunt la fel, au trecut prin acea rusine, teama, indoiala, alcoolul nu mai are de ce sa se ascunda. El, in acel moment isi da la o parte toate straturile de scuze, alibiuri, frici. Este cel mai autentic gest pe care il poate face alcoolul in toata viata lui de pana atunci. Este ca un copil care acum a fost readus la viata. E ca si cum ratiunea, sentimentele de teama, indoiala, suspiciune, neincredere nu mai existau. Aceasta este o minune. Si ar putea continua asa daca acele sentimente nu l-ar acapara din nou si nu i-ar distruge sanatatea mintala.

Odata cu cresterea numarului de grupuri, au crescut si problemele legate de anonimat. Multi nu cunosteau discretia si chestiunile discutate in grup au devenit teme de barfa in alte medii (familie sau de societate). Altii binevoitori si entuziasti legat de recuperare au vorbit intregii lumi de miracol si de cat ii ajutase comunitatea si cei din jur, facand publica atat personalitatea lor cat si a altor membrii. Publicul care azi ii auzea vorbind cu atata verva despre alcoolicii anonimi ii vedea a doua zi inecati in sticle de bautura. Aceste cazuri au adus mari deservicii comunitatii. Astfel aceste probleme i-a pus pe ganduri pe cei care erau seriosi in comunitate, alaturi de alte probleme ce tineau de functionarea grupului, si asa au luat nastere traditiile. Comunitatea nu se dorea a fi o grupare secreta, dar in acelasi timp deschisa cu publicul si pastrandu-si limitele si discretia.

Traditia 12: "Anonimatul este baza spirituala a tuturor traditiilor noastre si ne reaminteste neincetat sa plasam principiile deasupra personalitatilor." Alcoolicii Anonimi definesc acest anonimat ca „sacrificiu de sine”, este acea bunavointa de a renunta la dorintele personale in favoarea binelui comun. Anonimatul este cel care asigură egalitatea tuturor membrilor AA la nivel de media (radio, televiziune, ziare) și, în plus, este cel care “franeaza” egoul atat de usor de flatat, convingerile eronate ca renuntarea la anonimatul ar putea sa ajute pe cineva, dorintelor de control sau de recunoaștere a propriei persoane. La nivel personal, anonimatul le asigura membrilor respectarea intimitatii, lucru valoros, mai ales pentru cei nou-veniți in grup si care pot ezita daca sa primeasca sau nu ajutorul oferit de grup din teamă ca problema lor sa nu fie aflata si de alte persoane externe.

La nivel public, in aparitiile la radio, TV, documentare, etc. nu se va arata chipul sau nu se furnizeaza numele integral, rezumandu-se la a publica fie doar prenumele, fie doar

initialele. Se practica acest lucru doar atunci cand se adreseaza - ca membri AA- unor non-membri AA. În ceea ce priveste materialele publice ale AA, ele trebuie sa evite folosirea numelor de familie sau a titlurilor care ar putea conduce la identificarea persoanei de catre altcineva. Aceste sugestii sunt date de catre Biroul de Servicii Internationale care coordoneaza intreaga activitate a Alcoolicilor Anonimi din intreaga lume. Rolul nu este acela de control, doar de directionare si punct de referire pentru comunitatea in recuperare. Cei care au pozitii la nivel de birou central sunt persoane cu o perioada mai mare de abstinenta, cu experienta in comunitate. Spre surprinderea noilor veniti, aceste persoane, asemenea multora din grup, sentimentul de frica, neincredere, rusine a fost inlocuit de dorinta de intrajutorare, au depasit acea negare si au intrat in alt stadiu al recuperarii. Cu toate acestea astfel de persoane pot sa lucreze in acelasi birou cu tine si sa nu ai habar ca ei au o anumita pozitie in comunitate. Este anonim. Daca doreste sa-si dezvaluie aceasta identitate fata de alte persoane individuale este liber sa o faca. Nimeni nu este ingradit, fiecare este liber de a se dezvalui, doar cu exceptia chestiunilor ce tine de comunitate per ansamblu. In aceste contexte veti auzi pe cineva prezentandu-se ca „alcoolic in recuperare”.

Pr. Melitios Weber (2002) in cartea sa, *Steps of Transformation*, aflată in curs de publicare și în limba română, descria anonimatul ca trecand prin mai multe stadii in viata alcoolicului, incepand de la negare care este singura forma in care alcoolicul incearca sa-si faca discreta problema fata de public. Odata ce intra in recuperare ii ofera sentimentul de siguranta, nu este cineva si nu reprezinta nimic, poate sa faca greseli daca are nevoie sa le faca, unele chiar stupide, si nimeni nu il va arata cu degetul. El este doar un alt betiv care incearca sa se insanatoseasca. Sentimentul de apartenenta simtit il va ajuta ca el sa progreseze. Mai tarziu individul invata sa faca ceva fara a fi motivat de nimic altceva decat placerea de a face acel lucru, anonim, si devine acel „sacrificiu de sine”, alcoolicul renuntand la ego si este autentic. O calatorie fascinanta si miscatoare in acelasi timp. Ca si profesionist daca nu reusesti sa intelegi aceste aspecte din viata alcoolicului este ca si cum ai umbla in lumi paralele. Acest sacrificiu sta la baza Pasului 12, de transmitere a mesajului catre cei care mai sufera inca.

Intreaga industrie a tratamentului alcoolismului si dependentei a pornit de la aceste principii simple asternute pe hartie de Alcoolicii Anonimi, alaturi de contributia profesionistilor, care au adus dupa ei modele si tehnici de lucru. Ei au revolutionat lumea

medicală prin simpla afirmație că alcoolismului este o boală, asemenea unei alergii la o substanță nocivă, caracterizată prin dorința de a bea odată ce a început consumul și pierderea controlului, iar singura soluție pentru ca această persoană să poată trăi normal, este abținerea de la alcool. Programul propus pentru însănătoșire este urmarea celor 12 Pași.

Tratamentul alcoolismului porneste de la două ingrediente de bază, încrederea reciprocă și restaurarea imaginii de sine, prin dezumflarea ego-ului (fals dealtfel) și punerea în loc a unui mod onest de relaționare cu propria persoană, cu cei din jur și cu o „Putere Superioară”. Modelul de tratament bio-psiho-socio-spiritual Minnesota folosește acești „consilieri de egali”, care sunt alcoolici în recuperare, pentru a facilita comunicarea și deschiderea noilor venitii. Aceste persoane sunt în recuperare de minim 3-4 ani, și au o specializare în consilierea în adicții. Programele de tratament sunt totuși mai intransigente atunci când e vorba de negare și îl va confrunța pe alcoolic la momentul oportun, fiind conștienți că acest lucru poate să scurteze din cariera de băut a alcoolicului. Modelul multidisciplinar are totală acceptare față de faptul că alcoolismul este o boală și singura soluție este abținerea totală, cei 12 Pași sunt folosiți într-o formă clinică adaptată, familia este implicată, se pune accentul pe grup/comunitate și implicarea activă în grupurile de suport (Alcoolicii Anonimi). Grupurilor terapeutice de tratament sunt desfășurate într-un format diferit față de cele ale Alcoolicilor Anonimi, dar subiectele abordate sunt foarte asemănătoare, ex: educație privind conceptul de boală, prevenirea recăderilor, modalități de coping, abilități de relaționare etc. În tratament clientul este supus unei munci de revizuire a întregii vieți și cariere alcoolice prin abordarea amănunțită și separată a celor 12 Pași, mod care nu mai lasă negării să persiste. Pe parcursul tratamentului el are un consilier individual care îi supervizează progresul.

Programul Sf. Dimitrie Basarabov din Cluj-Napoca care folosește modelul Minnesota, oferă consiliere individuală și de grup pentru cei care suferă de această boală. În relația profesională de consiliere se încheie „Angajamentul de confidențialitate” prin care se reglementează principiul confidențialității. În tratament accentul nu se pune pe cine este persoana, ci pe ce probleme are această persoană care nu îi permite să ajungă ceea ce își dorește să fie. Iată principiile cuprinse.

1. Programul Sf. Dimitrie asigură confidențialitatea **informatiilor** oferite de către client pe *parcursul și ulterior relației* de consiliere, precum și a tuturor **documentelor**

legate de recuperarea acestuia. Mențiune: în modelul Minnesota, decizia întregii echipe este mult mai importantă decât decizia individuală a consilierului. Aceasta implică faptul că întreaga echipă cunoaște datele relevante despre client și se obligă să păstreze confidențialitatea acestor date înafara echipei. Săptămânal sunt desfășurate ședințele de supervizare clinică în care se decide direcția de acțiune față de fiecare client în parte.

2. Clientul este obligat să păstreze confidențialitatea celorlalți membri ai Programului de consiliere. Aceasta se referă la participarea la program, informații de ordin personal, opinii sau atitudinile colegilor de grup, precum și orice altă informație care poate să încalce anonimatul sau poate să lezeze siguranța cadrului terapeutic. Încălcarea acestei reguli poate conduce la externarea din program.
3. În cazul în care clientul este beneficiar al altei instituții, consilierul poate oferi rapoarte acelei instituții despre progresul în tratament, dacă acestea sunt cerute și servesc spre binele clientului. Și în acest caz acordul clientului este obligatoriu și dovedit prin semnarea unui „*Acord de furnizare de informații confidențiale*”.
4. Prezentul angajament nu se aplică situațiilor în care informațiile oferite de client indică intenția sau prezenta unei fapte de abuz, neglijare sau exploatarea propriei sau a unei alte persoane. De asemenea, confidențialitatea este limitată de situațiile în care este necesară prevenirea oricărui prejudiciu fizic sau de altă natură la adresa clientului sau a altor persoane. Stabilirea acestor limite se va face doar cu acordul și după consultarea supervisorului clinic și a directorului de program.

În colaborarea cu instituții (ex Serviciul de probatiune) sau patroni semnăm acel acord de furnizare a informațiilor odată cu evaluarea inițială. Informațiile furnizate către această instituție sunt:

- Evaluare a capacității de a recunoaște problema legată de consumul de alcool
- Sarcinile specifice stabilite în programul de consiliere
- Orarul activităților la care va participa clientul
- Un raport intermediar cu progresul clientului
- Raportul final din care se aduc la cunoștință condițiile încheierii consilierii și sarcinile îndeplinite de client.

- Recomandarile legate de continuarea post-curei.

Perioada de parcurgere a programului de reabilitare poate sa difere in functie de modelul folosit, de la 3-6 luni pentru centre rezidentiale gen comunitati terapuetice, la 28 de zile pentru rezidential intensiv, la 12 saptamani pentru ambulatoriu. Oricare ar fi forma urmata continuarea tratamentului trebuie mentinuta prin participarea la grupurile de suport AA. Cercetarile de eficienta arata ca Modelul Minnesota are rata cea mai mare de succes in SUA, explicata prin extinderea si accesibilitatea la aceste grupuri, aflate în jurul a 64%, dar care ajunge pentru anumite programe si pana la 70 % rata de mentinere a abstinentei la luni dupa externare.

Invit pe toti cei care ne intalnim cu problema abuzului sau dependentei de alcool, direct sau indirect, sa ne punem intrebarea: „Cum reusesc acesti oameni simpli sa rezolve o problema de secole? Oare cum pot eu contribui la susținerea acestei cauze?”

Rezumat: *În încercarea de a trata boala alcoolismului mulți profesioniști și-au pus întrebarea cum ar putea reuși să-l determine pe alcoolic să fie onest, să aiba o judecată corectă și să nu mai repete comportamentul adictiv. Rușinea este cel mai greu de depășit în cazul acestei boli, iar odată ce alcoolicul își înțelege condiția și acceptă alcoolismul ca boală, întreaga lui viață se schimbă. În această lucrare se regăsește o scurtă prezentare a modului în care comunitatea Alcoolicilor Anonimi înțelege anonimatul și câteva principii prin care reușesc să-i ajute pe cei care suferă de această boală să depășească negarea. De asemenea, este descris și modelul bio-psiho-socio-spiritual Minnesota, model de referință în domeniu, preluat din aceste principii de recuperare; cum se respectă anonimatul și confidențialitate clienților, toate acestea puse în practică în cadrul Programului Sf. Dimitrie.*

Cuvinte cheie: *alcoolism, boală, negare, anonimat, confidențialitate, recuperare*

Bibliografie:

1. Alcoolicii Anonimi, (2000), „Alcoolicii Anonimi, Textul de bază”, Alcoholics Anonymous World Services, New York;
2. Alcoolicii Anonimi, (2000), „Cei Doisprezece Pași și cele Douăsprezece Tradiții”, Alcoholics Anonymous World Services, New York, S.U.A.;

3. Frantz Floyd, (2004), „*Manual despre alcoolism adresat preoților și medicilor*”, Editura Renașterea, Cluj-Napoca;
4. Peele Stanton, Brodsky Archie, (1991), „*The Truth About Addiction and Recovery*”, Fireside, New York, S.U.A.;
5. Pr. Webber, Meltios, (2002), „*The Steps of Transformation*”, Consiliar Press, California, S.U.A.;
6. Woydyllo, Ewa, (1997), „*I choose freedom*”, Stefan Batory Foundation, Warsaw, Poland.